

explicat; Cum affligeantur Israelitæ, ipsemet Deus affligi videbatur. Unde concaptivus Deus ipse dicitur Hebræorum, dum 2. Reg. 7. 23. eductus unà cum populo ex Aegyptiaca servitute assertur.

1035 Jam ergo ad rem nostram. Apparet Christus Dominus in rubi spinosæ, & ardentis plantæ corde, stimulis, & sentibus à flamante igne vallatus, septus, circumcinctus; tūm ut significaret urū se, ac pungi ærumnis, tribulationibus, cruciamentis, quia eodem etiam tempore urebantur, ac pungebantur Judæi sub spinoso, & igneo Aegyptiorum imperio: tūm etiam ut demonstraret, nullum ei esse, & suis, suæque religioni præsidium opportunitus, fortius vallum, & sepem valentiorum, & inimicis violentiorem, quām ipsas tribulationum spinas, & persecutionum incendium: quæ quidem, non Deum, non populum, sed Aegyptios hostes lacerabant, exurebant, cùm in ipsa persecutionis saevitia miserè fuerint desperditi; interim gloriosè, & magnifice triumphantibus Israëliis; & Dei nomine, cultu & religione in libertatem assertis, & mirum in modum exauctis. Huc spectat certè, quòd Deus, effet in medio succensi rubi, nec tamen ipse, nec rubus inflammarentur, aut absumerentur, neque spinis pungerentur. Sic Philo Judæus. Sed audiens Procopius Gazeus ad cap. 3. Exodi ita præclare: Significat rubus omnium injuriis expostus fuisse Hebreos: verum assertos & liberatos esse, quasi ex ignitis Aegyptiorum afflictionibus. Fore deinceps, ut non impune ledantur, sed quasi quibusdam spinis muniti aduentus sint repulsi. Vides qua ratione ærumnæ, labores, & cruciamenta ipsa, sint Dei cultoribus, & Christianæ ipsi religioni, præsidio, & defensioni; Tyrannis verò extant oppugnationi, & offensioni?

Can. 7. 2. His adiunge illud Ecclesiæ Christianæ elogium apud Salomonem Canti. 7. 2. Vener tuus sicut acervus tritici vallatus liliis. Tuccius in notis ad Cantica verit ex Græco: tritici ager, & ex Hebræo, vallatus rosis. Translatio Hispanica Ferrariensis: Tu vientre monton de irigos avalladado con rosas. Hoc certè tritici acervo, five triticorum cumulo, aut agro, universos Ecclesiæ fideles, atque adeò copiosas Christi in Cruce mortui divitias designari, multi rectè arbitrantur. Inquires tamen, quid sit hunc tritici agrum five acervum esse vallatum, septum, vel circunseptum rosis? Rosarum vallum pro rosariorum sepe accipio, pro rosarum videlicet plantis spinosis, aculeatis: quibus bellè figurantur Martyrum ærumnæ, cruciamenta, dolores, qui eosdem Martyres transverberarunt, & in rosas sanguinei coloris transformarunt, ut essent sicut rosæ inter spinas, senticosa rosaria rosis plena. His rosaris septa, aut vallata dicitur Ecclesia Christiana, & quidquid intra suum gremium continet divitiarum; ut spinoso hoc vallo secura perfer, hostiles impetus repellat, & inimicis aditum intercludat: qui si accedere tentent, exacutis spinis pungantur vehementer, confodiantur, dilacerentur, ac miserè cruentetur, necesse erit. Nam Martyrum tormenta validissimum Ecclesia, & Christi præsidium extant, & defensionem eis afferunt; hostibus verò expugnationem, punctionem, offensionem, inte-

Martyribus
vallata Ec-
clesia, ut a-
culeatis re-
sorium plan-
tis.

ritum. Vide si forsitan hæc aliquo modo illu-
strentur commentator R. Salomonis ad illa R. Salo-

Cantic. verba: Septus liliis, munitus, & septus
liliorum sepe. Sufficit ei sepes tenuis, nec ullus
ex vobis est, qui eam perrumpat ingressus
causa. Respondet Ecclesia, guttam sanguinis,
instar snapi vidi, & ecce verit vultum in
partem aliam, nec momordit eum serpens, ne-
que scorpio pungit illum. Ecce sepius est liliis.

Can. 3. 7.

1037 Denique sexaginta hi fortis dicuntur rei bellicæ peritissimi: Ad bella doctissimi. LXX. vertunt; docti bello. Hebraicè, docti prælium. R. Abraham apud Genebr. exercitati in prælio. Translatio vetus Hispanica: abezados de pelea: recentior verò, diestros en la guerra. Verè gigantes illi, qui magnum sibi nomen pepererunt; & excella animi proceritate, & bellicæ artis peritia, & gloria singulares: verè gigantes statura magna scientes bellum, ut Baruc. ait c. 3. 26. inquirō tamen Martyres ad bella docti? Unde docti bello? In quoniam prælio exercitati? Docti sanè dicuntur ab bella martyrii, cui prævit bellica alia disciplina, vitæ nempe severitas, afflictatio carnis, corporis mortificatio. Propterea subtextitur, uniuscujusque ensis super femur suum. Ubi ex usu sacrae Scripturæ & Patrum interpretatione, femoris vocabulo dantur intelligi carnis incebras, delectationes, & voluptates. Unde ensis super femur erit vitæ severitas, duodecim corporis tractatio; quæ carnis lenocinia refutit, & ejus blandimentis bellum indicit implacabile; cohabet, frænat, vexat, ferit, cruentat, dissecatque omnes suas appetitiones. Nimurum, (ait S. Gregor. Nyffen.) verè S. Nyff,

in eos competit, ensis femori aptatum habere, qui norunt quo pacto adversus carnem ac sanguinem pugnandum sit. Hæc carnis mortificatio fuit plane sacris Martyribus familiaris, bellicæ quædam Christianæque disciplina, imò prævia martyrii schola, in qua exercitati; & a qua ad bella doctissimi. Nec mirum doctissimi evaserint ad tractanda dexteritate mira cruenti martyrii arma, quandoquidem ea vitæ suæ duritia, & severitas, martyrium quoddam exitit incurrunt, ut Bernardus loquitur Serm. 1. in oīt. Pasch. Est martyrii genus, & quædam effusio sanguinis, in quotidianâ corporis afflictione. Inde duos habere gladios præ manus, dicuntur horum sexaginta fortium singuli; alterum manu apprehensum, alterum femoris ligatum: Binos (ait Theodoret.) gestant gladios, unum super femur, alterum in manu. Ille gladius, quo apprehensi, & transfixi sunt, gladius martyrii est; ille verò femori applicatus, mortificationis gladius nominatur, & veluti profusio quædam ante legitimam concertationem. Ex iis omnibus perspicue appetat, quām sint bello fortis nostri Martyres. Etenim bellicæ eorum fortitudo, ac robur animi eximium, satis superque proditum tūm voluntariis mortificationis vulneribus, tūm exceptis Tyrannorum impetu plagiis. Ut enim eleganter S. Chrysostomus ad illa Pauli verba, Stigmata Domini nostri Jesu Christi in corpore meo porto, Galat. 6. Si quis militem videret exactè cruentatum, ac multis vulneribus saucium redisse, nunquam illum posset ignavia, & proditionis accusare, cum in suo corpore, roboris & virtutis bellicæ argumenta gestaret.

Vita severi-
tae, marty-
rium.

S. Bernard.

S. Chrys.

CAPUT

CAPUT VI.

Nihil bellicæ Martyrum Fortitudini derogat fuga in persecutione.

Fuga in per-
secutione
quandoque
licita & ne-
cessaria.

S. Thom.

Et fortu-
dinis actus
cui corona
martyrii
debetur.

Apoc. 12.

Ruper.

fuit enim fuga illa actus fortitudinis præclarus ex prudentissimo consilio directus, et exercitus per fortitudinem: fugiendo non consuluit timori, aut vitæ amori; sed cessit servando se alteri tempori; cessit ob majorem Dei gloriam, & proximorum salutem. Propterea, non columbinis alis, quæ infirmæ & imbellis sunt, & timidæ columbæ; sed aquilinæ, quæ eximiae sunt, & bellatrixes, & eximii roboris audacissimæque aquilæ: quibus innuitur non tam fuga, quam sub fugæ specie, fortis, animosus, atque sublimis volatus. Atqui Apostoli, & reliqui Martyres fugiebant Tyrannorum impetu non timore nimio, aut nimis modico, quasi pati pro Christo noluissent, quo nihil illis gratius, sed gratificare Deo cupientes, ne penitus nomen Christianum extingueretur. Sic interpretantur hanc fæminæ Apocalypticæ fugam nostri Ribera, & Alcasar ad cap. 12. notatione 9. Adde Andream Cæsareæ Cappadociæ Archiepiscopum in suis ad Apocal. commentariis, qui in Cal. 10. 23. Cum autem persequentur vos in civitate ista, fugite in aliam. Quibus verbis tradidit esse fugæ præceptum arbitrius S. Athanasius, expenditique egregie in Apologia de fuga sua, & Epistol. ad Orthodoxos. Quo modo autem fuga sit aliquando licita, aliquando justa, crebro verità docet præclarè S. Augustinus ad Honoratum Epist. 180. Nos ergo, qui non tam Theologico Scholastico more, quām oratorio stylo rem agimus, statuimus, nihil bellicæ Martyrum fortitudini derogari fugâ in persecutione; imò vero etiam si illa, ut par est, prudenter & cum delectu fiat, esse quidem fortitudine imperatum, & adoreâ martyrii dignissimum. Atque de illis fidelibus præsentis loquor, qui prudenter fecerendo martyrium ad tempus declinarunt, quoad usque opportunitas accederet mortis in fidei causa subeundæ.

1038 Pono in primis, quod apud Theologos Scholasticos extra omnem debet esse dubitationem; fugam nempe in persecutione esse quandoque omnino licitam & permittam; imò necessariam, cùm est opera pretium ad majorem Dei gloriam, ut commodiùs fides propagetur, ut utilitati aliorum melius consulatur: non enim causa fugiendi debet esse metus, ignavia, amor vitae; sed ut operam suam necessariam melioribus temporibus reseruant. Quia de re videatur S. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 5. & ibi Theologi Scholastici. Nec non sacri Expositores, quotquot extant, ad illa Christi verba Matth. 10. 23. Cum autem persequentur vos in civitate ista, fugite in aliam. Quibus verbis tradidit esse fugæ præceptum arbitrius S. Athanasius, expenditique egregie in Apologia de fuga sua, & Epistol. ad Orthodoxos. Quo modo autem fuga sit aliquando licita, aliquando justa, crebro verità docet præclarè S. Augustinus ad Honoratum Epist. 180. Nos ergo, qui non tam Theologico Scholastico more, quām oratorio stylo rem agimus, statuimus, nihil bellicæ Martyrum fortitudini derogari fugâ in persecutione; imò vero etiam si illa, ut par est, prudenter & cum delectu fiat, esse quidem fortitudine imperatum, & adoreâ martyrii dignissimum. Atque de illis fidelibus præsentis loquor, qui prudenter fecerendo martyrium ad tempus declinarunt, quoad usque opportunitas accederet mortis in fidei causa subeundæ.

1039 Attolle oculos, & mulierem illam fortem, bellicissimam Heroinam contemplare (Apoc. 12.) multifarum luminosam, filium enixam masculum, non sine ingentibus clamoribus, & gravissimis angustiis. Cum vero Draco magnus ille rufus eam furiosè insectaretur, & ore bians fætui minaretur devorando, mulier fugit in solitudinem alis certè Aquilinis prægrandibus: & date sunt mulieri due alæ Aquilæ magnæ, ut volaret in desertum. Quid hoc, quæst? Dixi non semel ad Martyrum persecutions hæc spectare. Fortis illa mulier Ecclesiæ designabat in suis filiis variè divexatam; ejus semen Martyres sunt: Draco magnus, & rufus Diabolus est, saevitia cruentatus, potentia Tyrannorum armatus. Quæ est Ruperti expositi lib. 6. de operi. Spiritus Sancti, lib. unico de fortitudine cap. 14. & 15. agens de Martyrum persecutions juxta hoc Apostoli spectrum: Clamor (inquit) Ecclesiæ ubique bellum contra ipsam excitavit, quod subiectum est. Imò clamare, illi veraciter pugnare, hostemque provocare fuit. O laudabilem Martyrum exercitum, qui de semine mulieris humanus sunt, vel fuerunt. Prædicando pugnaverunt, patiendo viceunt, moriendo triumphaverunt. Cum hæc ita habeant, fintque planum bellicæ fortitudinis argumentum, cur bellatrix fæmina fugâ sibi consulens in desertum secedit? Cur hostem fugit? Timet ne furiosos Draconis impetus? Subducit se hostili congressui ex ignavia, ex amore vita, aliove simili motivo? Minime plane;

1040 Et quidem, huic explicacioni splendor conciliatur ex Isaiae verbis cap. 40. 30. Iai. 40. 30. ad quæ dubio procul allusio fit in hoc Apoc. capite: Qui sperant in Domino, mutabunt Dum Marti- fortitudinem, affument pennas sicut aquila; & non laborabunt; ambulabunt, & ter fugient, non deficient. De Martyrum spe, & fortitudine divinam ostentant fortitudinem. Andrea in suis ad Apocal. commentariis, qui in Cal. 10. 23. Cum autem persequentur vos in civitate ista, fugite in aliam. Quibus verbis tradidit esse fugæ præceptum arbitrius S. Athanasius, expenditique egregie in Apologia de fuga sua, & Epistol. ad Orthodoxos. Quo modo autem fuga sit aliquando licita, aliquando justa, crebro verità docet præclarè S. Augustinus ad Honoratum Epist. 180. Nos ergo, qui non tam Theologico Scholastico more, quām oratorio stylo rem agimus, statuimus, nihil bellicæ Martyrum fortitudini derogari fugâ in persecutione; imò vero etiam si illa, ut par est, prudenter & cum delectu fiat, esse quidem fortitudine imperatum, & adoreâ martyrii dignissimum. Atque de illis fidelibus præsentis loquor, qui prudenter fecerendo martyrium ad tempus declinarunt, quoad usque opportunitas accederet mortis in fidei causa subeundæ.

1041 Ad Martyres revoco illud Ps. 67. 12.

Dominus dabit verbum evangelizantibus vir-

tute multa. Pro his postremis verbis ex Hebræo vertas in fortitudine multa; vel etiam exercitu multo. Et potest referri vel ad

Deum suggesterent Apostolis, & reliquis

Martyribus verbum veritatis: vel ad evan-

gelizantes, & euulgantes fidei mysteria abs-

que meru, imò fortitudine multa, & quasi

numeroso exercitu bellicosissimo: quasi

sint in praconizando fortes, ut Beda exponit: S. Beda

vel eos tuebitur, ac manet inter medias per-

secutions, ac si numerosissimo instruerentur

B b 4 exer-

Matt. 10.19. exercitu, uti interpreta ur Genebrardus. Quod ad Martyres referendum est, ad quos sunt illa Christi verba Matth. 10. 19. *Cum autem iradent vos, nolite cogitare, quomodo, aut quid loquamini, dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.*

Ecce verbum, quod praeedit Regius Vates suggestum evangelizantibus; ecce virtus, ecce fortitudo, Spiritus nempe sanctus, quo roborati Martyres magnalia Christi generosè ac fortiter confitebantur. Sed expende quod David statim subredit: *Rex virtutum dilecti dilecti.* Ex Hebreo cum Hieronymo vertas, Reges virtutum: ubi Reges virtutum sunt Reges magna prædicti fortitudine, & robore eximo: sic etiam Deus ipse nominatur sæpe Dominus virtutum, seu exercitum, aut fortitudinem, id est, fortissimus. Pro dilecti dilecti, est Hebreo vox à radice nadad, id est, fugere. Unde omnes penè vertunt: Reges virtuum, seu exercitum, id est, fortissimi fugient, aut elongabuntur. Quos antea evangelizantes appellaverat, eosdem nunc Reges fortissimos appellat, ac bellicosos. Sed enim, Reges magna prædicti fortitudine, ac bellico robore. Fugient fugient? Quo sum ille Spiritus fortitudinis ad pugnam, & strenuam exceptionem adverbari invadentis? Fugient fugient Martyres fugā non qualicunque, sed celesti, sed studioſa, falaque nimis; fugā certè ratione præscripta, & prudentissima: dumque fugere & elongari dicuntur, Reges fortissimi, ac magno robore prædicti appellantur, nec ex metu aliquo fugere existimantur, sed potius fugā honestate bellicae fortitudinis perfusa. Propterea Christus D. ac si ad hæc Davidis verba respi eret, post illa apud Matthæum proxime memoratum, subdit: *Cum autem persequentur vos in civitate ista, fugite in aliam.* Ut vero ostendat, fugam hanc non ex metu, aut amore vitæ procedere, monet continenter; *Ne ergo timueritis eos: & nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.*

Mat. 10.23. Idem purpureus cantor de se imprimit cecinit Ps. 17. 35. *Deus, qui præcinxit me virtute.* S. Hieronym. ex Hebreo, *Deus qui accingit me fortitudine.* Monstrus. *Deus est, qui accingit me virtute bellica:* id est, qui me fortem, & robustum bellatorem reddit.

S. Hieron. *David dum fugit, foris simus apel latior.*

S. Hieron. *Vatab.* Sit certè David bellator strenuus, sit unus omnium ævi antiqui fortissimus, quem ipse Deus ut Campiductor ad laureas, & triumphos eruditivit: qua id ratione ostendit? Subdit continenter: *Qui perficit pedes meos tanquam cervorum: & super excelsa statuens me.* S. Hieronym. coæquas pedes meos cervis. Pagninus, & Varanus: ponens pedes meos si cut cervarum: id est, dum cogor fugere, dat pedibus meis celeritatem cervarum. *Cervarum dicunt, & non cervorum, ad majorem cursus, & fugæ celeritatem designandam; cervæ enim, cum cornibus careant, cervis maribus velociores sunt in fuga capessenda.* Sed o fortissime vir, quid illud est tuæ bellicæ fortitudinis argumentum? Magnum utique: nam hunc Psalmum cecinisse David in salutis fuce custodem, & vindicem Deum, cum jam ab omnibus inimicis, & à Saulo præcipue, esset expeditus, & liber, Psalmi ti-

tulus ostendit, constatque ex lib. 2. Reg. cap. 22. In hac Saulis persecutione adversus Davidem hostili impetu excitata, fugit non semel hos suos fortissimus Dei bellator: in qua fuga non cervinum cor habuisse, sed cervarum pedes velocissimos à Deo datos, ingenuè fatetur; divinque imperio, & spiritu eruditum in fugam se dedisse, gloriosam certè, & honore dignissimam, quæ illi nullam ignominiae labem, sed triumphos potius, & victoriam conciliavit, peperitque fortissimi bellatoris nomen. Unde non tam fugit, quam Dei gloriam, salutemque suam, & suorum retrò sitam est persecutus, iterum cum opus erat toto animo dimicaturus.

1043 Sed enim verò hujus Psalmi argumentum non tam in Davidem illum, quam in mysticum Davidem, populum scilicet Christianum, convenient, quem Deus è periculis extrahit ingentibus, gloriòsè de suis hos hostibus triumphantem: *Dicit ergo hic Christus, S. Augusti Ecclesia, id est, totus Christus, caput, & corpus, ut ad illum Psal. dixit Augustinus. Et quidem, ut ex suo more ingeniosè admodum efficit noster Alcasar ad cap. 2. Canticorum v. 7. quoties capræ montanae (quæ despicie cervorum sunt) aut cervi nominantur in Cantico, uti semper allegoria venationis Cervi Martires venatores Tyranni, venatio.*

1042 Idem purpureus cantor de se imprimit cecinit Ps. 17. 35. *Deus, qui præcinxit me virtute.* S. Hieronym. ex Hebreo, *Deus qui accingit me fortitudine.* Monstrus. *Deus est, qui accingit me virtute bellica:* id est, qui me fortem, & robustum bellatorem reddit. *David dum fugit, foris simus apel latior.*

S. Hieron. *Vatab.* *Persecutio Cervorum pernicietas exultatio, & transilire querentes atque recusū perniciē quo jocus.* Sic Martyres in furore persecutionis, ut nobiles cervi vii sunt sua illa cæli data, & arte & perniciitate, quibus ab uno in alium se miserint montem, & ab uno in alium collem, ad effugiantes, & ludentes persecutores, non absque exultatione, & joco.

1044 Huc illa spectant Sponsæ verba, Cant. 8. 14. *Fuge dilecte mi, & assimilare caprea, himuloque cervorum super montes aromatum.* *Fugam Christi fortissimi exoptat Ecclesiæ fia.*

nato

nato infanti illud nomen impositum. Accelerâ spolia derahere, festina prædari? Cur fugiat, cui adhuc parvulo nomen illud est Deus fortis. Hebræcè Deus Gigan? Isaiæ 9. 7. Fugam exoptat, non ignominiosam, & dedecore plenam, sed virilem, fortem, prudentem, opportunam lauro, & palmis honestam: Fugam exoptat, ut per fugam fe opportuno tempore moriturum reverbet: & fugiendo semel iterum atque iterum hostiles impetus, suos milites doceat quæ ratione fugere debeant persecutionis tempore. Audite Chrysologum de Christi adhuc infante in Aegyptum fugiente Herodis saevitiam, Serm. 151. Fratres, quod fugit Christus, fuit mysterii, non timoris; fuit libertatio, non periculum creatoris; divina virtus fuit, non fuit fragilitatis humana: non fugit propter auctoris mortem, sed fugit propter sæculi vitam. Nam qui mori venerat, quare fugeret mortem? Vides fugam non mortis timore, sed divina virtute factam, divinæ perfusam fortitudine? Deinde recensens adventus Christi causis, doctrinæ nempe, prædicatione, vitæ exemplo, electione Apostolorum, cùm Satana publico in Cruce conflictu; subredit ita: *Omnia haec unique persiſſent nobis, si Christus cum esset in cunabulis non fugisset.* Unde Serm. 150. concludit: *Christus fugit nobis, non sibi: Christus fugit, ut dispensata temporibus sacramenta servaret.* Non sibi fugā consuluit, sed nobis: non suæ vite amore fugit, sed nostræ: unde cùm tempus opportunum adfuit, perficit, & martyrum Crucis subiit. En quo pacto possit à virtute fortitudinis imperari fuga, ob proventum divinæ gloriae, & boni proximorum: præfertim cum fideles ex prudentia præscripto servant se alieri tempori martyrum subituros. Rectè ergo Chrysologus dedit eo Serm. 151. *Hinc est, quod Christus fugit, ut nostras fugas in persecutionibus temperaret.* Martyr comprehensus debet tenere constantiam, non comprehensus debet fugere persequensem. Consonant S. Cyprian. lib. de lapis, & S. Athanasius in Apologia de fuga sua, qui egregiè expendunt, qua ratione Christus suis Martyribus formidam dederit fugiendi, ostenderisque, fugam non à timore, sed a fortitudine oriri, verè bellici roboris alumnam.

Martyres fugiendo belligerant, triunphabant.

1045 Et cur non? Nonne Martyres sic fugiendo belligerant ut strenui milites, vincunt, & triumphant? Atqui non semel fortissimi bellatores fugiendo superarunt; mitto selectam antiquitatem aliam, ad inclitos legionum moderatores venio divinæ mentis discipulos. Josue fortissimus ille Dei bellator cùm urbem Hai vellet capere, divino imperio fugit hostes, fugiendo superavit, quos aggrediendo expugnare non potuit; de quo illud verè pronunciens S. Chrysologus dictum Serm. 150. *Bellicosus quod in bello fugit, artis est, non timoris.* Quod etiam bellè cadit in duodecim fugas Davidis, cum quibus copulata victoria fuit: & multò melius in Apostolum Paulum, quem cùm Praepositus Aretæ Regis vellet comprehendere, ejus effugit manus per murum in spora demissus, ut dicitur Act. 9. 25. & ipse fatetur 2. ad Corint. 11. 33. *Damasci prepositus Gentis Aretæ Regis custodiebat civitatem Damascorum, ut me comprehendenderet: & per*

feneſtram in ſpōta demiſſus ſum per murum, & ſic effugi manus eius. Quid hoc? Nonne Paulus strenuus Christi miles? Nonne gloriosus suam hanc fortitudinem demonstraret, si perflaret interritus, & pro Christo mortem oppeteret? Cur non fuga hæc indicium videbitur mollis, & abjecti animi, in quo nulla fit in adeundis inclitis facinoribus constantia, & fortitudo? Respondet ad hæc verba Chrysostom. Homil. 25. *Hominum amabat ſalutem: idcirco ſæpe etiam talia trubebat, ſervans ſe iipſum prædicationi, & non detracitabat humani etiam uiti inventis,* quando exigitab tempus. Sanct. Ambrosius ibidem. *Quia fugiendum in persecutione mandatum eſt, data opera effugit.* Unde apparet non sibi fugisse, sed aliis, consulens proximorum ſaluti, & Christi gloriæ prædicatione ſua ſpacianðæ. Planè fuga hæc victoria fuit, & triumphus; fugere, vincere fuit, lauro, & palmis honesta. Hoc fauēt ſporta, qua deſuſſus eſt; è palmis enim fuſſe contexam cœpuit Arator Diaconus lib. 1. Historiæ Apoſtolicæ post medium:

Inſidias meruit clauſis evadere portis: Arator. Sporta ſolens teſci iuncis, palmisque vicifim Segmina dat Saulo, retinens in honore fugram Ecclesiæ, nam iuncis aquis & palma corona Semper ineſt.

Idem obſervat Beda in cap. 9. Actorum. Certè voluit nos divina providentia tacitè monere, ſæpe cum fuga copulari victoriam, eamque Dei cauſa ſuceptam, eſe verè palmarem, & prærogativam triumphi. Vide fi hoc præmontrabant Cherubini illi, qui inter palmas in parietibus, & portis templi Salomonici cernebantur, non quaſi perſtan‐tes, ſed extenſis aliis fugientes mira perni‐tate 3. Regum 6. Ut oſtentatur, fuga quan‐doque palmam reportari fortissimis debitam bellatoribus.

1046 Et quidem multa ſunt, quæ ſic fu‐gientes, triumphali lauro, & palma digniſſimos ſuident, & fortissimorum militum ap‐pellatione. Illud unum expoſto, quod ita fugere, pati pro Christo fit, & multa pati, imò multa pati morte ipsa acerbiora. Pati *Fugere Martyres pati pro Christo eff.*

perſtantur. Deut. 32. *Uxorem, liberos, patriam, & exemplum Ecclesiæ requirit: pati etiam fugientes, cùm ad divinam gloriam, Ecclesiæ, & fugientium utilitatem eſt conducibilis.* Invitat ad paſſionem, ad Cruces, ad rogos, vel ſi aliud ratio, & prudentia diſtent, vult ut dira illa antevertant, & fugiant. Nonne ſic fugere, pati eſt? Uxorem, liberos, patriam, & quod persecutoribus omnibus majus videtur, opus & voluptates deserunt, ut fidem fervent, ut pluribus prodeſſe poſſent. Cur non pati pro Christo eſt, & multa pati morte ipsa duriora? Gloriosa hæc fuga eſt, qua longissimæ perſectionis atrocitas toleratur. Hinc Paulus recensens quæ & quanta paſſi ſint veteres Patres, & heroes, & ſubinde eorum triunphi, ita ad Hebreos ſcribit cap. 11. 33. *Vicerunt regna.* Vide quomodo: *Eſſugere aciem gladii: fortes facti ſunt in bello. Ludibria, & verbera experti ſunt, inſipri & vincula, & carceres, lapidati ſunt, ſecti ſunt, in occiſione gladii mortui ſunt, circuerunt in melotis, in pelliſbus caprinis, egentes, anguſtiati, affliti: in foliūdinibus errantes, in montibus, in speluncis, &*

ad Hebr. 11. 33.